

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. חייבי מיתות בית דין ... חייבי כריתות חייבי לאוין 1.....
- ב. הממאנת אין לה לא קנס ולא פיתוי הא קטנה בעלמא אית לה..... 1.....
- ג. עד מתי הבת ממאנת 2.....
- ד. איילונית אין לה לא קנס ולא פיתוי 4.....
- ה. החרשת והשומה והבוגרת ומוכת עץ אין להן טענת בתולים..... 6.....
- ו. הסומא ואיילונית יש להן טענת בתולים..... 9.....
- ז. והא אמר רבא יצא לה שם מזנה בעיר אין חוששין לה 9.....
- ח. דאתו בי תרי ואמרי לדידהו תבעתנהי באיסורא 9.....
- ט. דאתו בי תרי ואמרי לדידהו אמר להו זייפו לי ... אם הוא הוחזק כל ישראל מי הוחזקו ... כיון דקא מהדר אזיפא אימר זיפי זייף וכתב 10.....
- י. ואלו שאין להן קנס הבא על הגיורת ... ושנתגירו ... יתירות על בנות שלש שנים ויום אחד 11
- יא. הבא על בתו ... אין להן קנס מפני שמתחייב בנפשו שמיתתן בידי בית דין וכל המתחייב בנפשו אין משלם ממון 12.....
- יב. הפודה את השבויה ומעיד בה ישאנה לא שדי איניש זוזי בכדי מעיד בה כדי לא ישאנה שמא עיניו נתן בה 12.....

דרף לו.

א. חייבי מיתות בית דין ... חייבי כריתות חייבי לאוין

יבואר להלן עמוד ב בעזה"ת

ב. הממאנת אין לה לא קנס ולא פיתוי הא קטנה בעלמא אית

לה

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

כבר התבאר לעיל דף כט. שהמאנס או מפתה בתולת ישראל אפילו היא קטנה של שהיא מבת שלש שנים¹ ויום אחד ואילך שביאתה ביאה ואין בתולותיה חוזרים, עד שלא תיבגר קונסין אותו חמשים סלעים כסף כמו שנתבאר. אבל פחותה מג' שנים או אחר שבגרה אינה בכלל קנס זה, שפחותה מג' שנים אין ביאתה ביאה שבתולותיה חוזרים, ואחר שבגרה אינו נקראת בתולה שבתולותיה נושרין.

אולם כל זה בקנס² אבל באנוסה יש לה צער ובושת ופגם גם לאחר שבגרה, ומפותה אין לה כלום שכיון שהיה לרצונה, מרעתה מחלה³.

הממאנת כלומר קטנה יתומה שהשיאו אחיה או אמה שמיאנה משנישאת, ונאנסה או נתפתתה אין לה קנס, לפי שהיא בחזקת בעולה, אבל אם יש עדים שלא נבעלה י"א⁴ יש לה קנס. ויש סוברים⁵ שאף אם יש עדים אין לה קנס.

קטנה יתומה שהשיאו אחיה ואמה שאנסה בעלה ופיתה אותה כשהיתה תחתיו קודם מיאון אף על גב שכשימיאנה התברר למפרע שלא היתה אשתו בכל זאת אין לה קנס⁶.

ג. עד מתי הבת ממאנת

¹ עיין חכמת שלמה אבן העזר סימן קעז סעיף א שכתבנשאלתי כיון דלרוב הפוסקים פיתוי קטנה אונס הוא אם אף בזה הוא אונס דמהויב לישא אותה ולא לשלחה כל ימיו והשבתי שאין כאן מקום ספק ד"כ לא אמרי' פיתוי קטנה אונס הוא רק ליפטרנה נפשה מקנס שלה מה שקנסה אותה התורה אם זנתה ברצון בזה אמרי' כיון דאין לה דעת לא נחשב ברצון ולא שייך לקנוס אותה אבל להיפוך לקנוס את הבעל במה שקנסה התורה אותו אם עושה לה באונס בזה לא קנסו אותו רק אם עושה באונס ממש אבל הכא סוף סוף הוא לא עשאו רק ברצונה לא נחשב לו אונס. והכלל כך היא דפיתוי קטנה לא נחשב לא אונס ולא רצון ולכך גבי קנס דידה שקנסה התורה אותה להיות נאסר וכדומה בזה בעי' רצון ממש וכל דהוי בקטנותה לא הוי ברצון ופטורה אבל קנס דידה שקנסה התורה אותו באונס בזה בעי' אונס ממש ופיתוי קטנה לאו אונס היא וכל דלא הוי אונס ממש פטור ואצלה להיפוך כל דלא הוי רצון ממש פטורה ועוד שמקרא מלא דיבר הכתוב ולו תהיה לאשה תחת אשר עינה א"כ מפורש בכתוב דעיקר הקנס דלו תהיה לאשה הוי מכה אשר ענה ובפיתוי קטנה עכ"פ אשר ענה ליכא ודו"ק היטב.

² בית מאיר אבהע"ז שם א

³ וצ"ע קצת אם אף בסמוכה שייך דמחלה כיון דאלו לא מחלה והיתה נשכרת באתנן אפשר היה של אב וע' נמי שם סי' תך"ד דין בשת ופגם היכי דחבלו בה. בית מאיר שם.

⁴ רש"י דף לה: ד"ה הממאנת ואיצטריך סד"א אוקמא אחזקה והיכא דמענה ליהמנה א"נ לא טענה כיון דליכא סהדי ישלם כדי שלא יהא חוטא נשכר קמ"ל. רמב"ן שם

⁵ שיטת הרשב"א שם מפני שאין עולה על דעת העדים שיצטרכו להעיד על זה ואינם מדייקים היטב ועיין רמב"ן שם איכא דאוקמא כרבי יוסי הגלילי דאמר נערה שנתארסה אין לה קנס ולא פיתוי וכיון שארסוה אמה ואחיה הרי היא כארוסה דעלמא ואין לה קנס, דהא קי"ל הפקר ב"ד הפקר, כיון דתקינו לה רבנן נשואין כארוסה של תורה היא ואין לה קנס, אלא שאין זה מחוור.

⁶ תוס' שם לה: ד"ה ממאנת.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

עד מתי⁷ הבת ממאנת, עד שתביא שתי שערות אחר י"ב שנה, אבל כל זמן שלא הביאה שתי שערות יכולה למאן עד שתהא בת עשרים שנה, שכל זמן שאינה בת עשרים ולא הביאה שתי שערות חשובה כקטנה,

וכבא התבאר במסכת יבמות דף יב: שבכל מקרה בו יש ספק על אשה האם הגיע לגיל גדלות, והאם היא איילונית, ואפילו יש סימנים שהיא איילונית, משנכנסה להריון⁸ נפשט ספק זה והרי זה הוכחה על גדלותה ועל כך שאינה איילונית.

י"א⁹ שאפילו לפני שהגיעה לגיל שתיים עשרה הרי זה סימן על גדלותה. וי"א¹⁰ שהריון אינו אלא סימן לענין שלא תוכל למאן אך אינו ודאי גדולה. וי"א¹¹ שאינו נחשב סימן עד שתלד לאחר גיל שתיים עשרה ולכן אינו מועיל לענין חליצה. אולם לענין מיאון נחשבת גדולה, ואינו יכולה למאן אפילו אם ילדה קודם שנהיית בת שתיים עשרה¹².

ועוד התבאר שם דף קז: שבסוף תקופת הראשונים, יש שתיקנו שלא למאן, ויש שהוסיפו שאף החרימו שלא למאן¹³. וכשמיאנה בדיעבד, יש שכתבו¹⁴ שאין להתירה לאחר בלא גט, ועל הנשואה בלא גט, אנחנו אומרים ופורץ גדר ישכנו נחש, ואם רוצה לחזור לבעלה הראשון, צריכה קידושין חדשים, ומכל מקום יש שכתבו שאם נישאת לאחר על פי המיאון, לא תצא¹⁵. ויש

⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קנה יב

⁸ רמ"א קנה יב

⁹ ביאור הגר"א שם אות מז. ועיין ערוך השולחן קנה סעיף מא וז"ל "מדברי שאר הפוסקים מתבאר דבנים בכל זמן הוה כסימנים לאחר הזמן וגם כשילדה מקודם הוי גדולה אלא שיש מי שסובר דבנים הם עדות לסימנים ואף אם לא נמצאו חיישינן שמא נשרו, וי"א עוד דאפילו מזמן שנתעברה אינה ממאנת דגם עיבור הוי כסימנים או עדות הוא לסימנים וחוששין שמא נשרו ולפ"ז הוה ספק תורה"

¹⁰ בב"ש שם ומתוס'

¹¹ דעת הרמב"ם וכן משמע דעת ההמחבר שם. עיי"ש ב"ש יח וב"ש קסט יא ועיין בערוך השולחן קנה מא וז"ל ערוה"ש שם מדברי הרמב"ם פ"ב מאישות דין ט' ופי"ט דין י"ד מתבאר כפשטיה דבנים הם כסימנים ממש ואם ילדה אחר י"ב שנה הוה סימן גדלות אף על פי שלא הביאה שתי שערות ואם ילדה מקודם אין זה סימן גדלות ועדיין היא קטנה כמו סימנים קודם הזמן.

¹² אבל הריון גם לענין מיאון אינו סימן קודם שנהיית בת שתיים עשרה. ב"ש שם

¹³ עיין אנציקלופדיה תלמודית כרך מו, [מיאון] טור קעא במקורות תקנה זו והוא מחשש שעמי הארץ יבואו לטעות לומר שאשת-איש יוצאת בלא גט, ועוד שכיון שהמיאון הוא דבר שקל לעשותו, שאין צריך אלא שתאמר "אין רצוני בפלוני בעלי", יעשוהו עמי הארץ בלא חכם, והם אינם בקיאים להכיר בממאנת כשאינה קטנה, ובשאר דברים שהמיאון תלוי בהם, ועוד שיבואו למאן אף בקטנה שנתקדשה על ידי אביה ונתייתמה, שקידושיה מן התורה, ואינה יכולה למאן, ויש שהוסיפו שאף כשבאה למאן בפני דינים מומחים, יש לחוש שמא היא גדולה, שאין אנו בקיאים היום בדיני קטנות

¹⁴ מהר"י מינץ סי' יג

¹⁵ יש"ש יבמות פי"ג סי' יז

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

שכתבו שהמיאון אינו חל כלל, שכיון שתיקנו שלא למאן, ואף החרימו לדעתם שלא למאן, אומרים בזה שכל מקום שאמרה תורה לא תעשה, אם עשה לא הועילו מעשיו¹⁶.

ומכל מקום במקום הצורך כגון כשבעלה עומד למות, ותהא זקוקה לאחיו ליבוס, ויש חשש שתבא לידי עיגון, או כשבעלה אינו יכול להזקק לה לא תיקנו שלא תמאן, וממאנת לכתחילה¹⁷.

תקנה זו שלא למאן התפשטה בארץ אשכנז, ושנים רבות שלא מיאנה שם בת, ובארצות ספרד, כתבו אחרונים שלא פשט איסור המיאון¹⁸, ונהגו למאן, ואף בדורות האחרונים¹⁹, ויש סוברים שבדורות האחרונים חששו לכך אף בארצות ספרד ונהגו שלא למאן²⁰. יש מן האחרונים שלא חששו לתקנת הראשונים וסוברים שאף בזמן הזה יכולה למאן²¹, ויש שצידדו לומר להלכה שלכתחילה לא תמאן, אבל אם מיאנה, תינשא לכתחילה²².

ויש שכתבו שכשידוע שנעשה המיאון בפני עמי הארץ שאינם בקיאים בדיני המיאון, אין לסמוך עליו, שמא לא נעשה המיאון כראוי²³, שהוא תלוי בהרבה דברים, אלא שאם לאחר זמן נתברר שהמיאון נעשה כראוי, מועיל, והיא מותרת להינשא.

ד. איילונית אין לה לא קנס ולא פיתוי

¹⁶ שו"ת פרח מטה אהרן סי' סח

¹⁷ בני משה ד"ה ראיתי; שו"ת שעא"פ סי' קיב, וסי' קיג

¹⁸ שו"ת מבי"ט ח"ג סי' נד; שו"ת מהרש"ם אה"ע סי' רג, וע"ש סי' רנ; תשו' ר"ח בנבנשתי שם. ועי' שו"ת רדב"ז ח"ו סי' ב ושו"ת מהר"י בן לב ח"ד סי' י ושו"ת אבקת רובל סי' פה – פט ודברי ריבנות סי' שעח ולהם רב (די בומזן) סי' כד ושו"ת ר"ב אשכנזי סי' ויט ואהלי יעקב (מהריק"ש) סי' כו וכז ושו"ת מהרש"ך ח"א סי' כג – כד וכח – ל ושו"ת מהר"י באסן סי' קב ושו"ת מהרי"ט ח"א סי' מ – מא ונא ושו"ת פני משה (בנבנשתי) ח"א סי' יז – יח, ועוד, שדנו על מיאון, ולא הזכירו שתיקנו שלא למאן, וכן נפסקו בשו"ע אה"ע שם דיני מיאון, ושם כב, שהוא אף בזה"ז, וכ"כ ברמ"א שם בדעתו, וכ"כ בדעתו בתשו' ר"ח בנבנשתי שם.

¹⁹ משפטים ישרים (בירדונו) ח"א סי' רכה ורס ותורות אמת לשו"ע שם ושו"ת הלכה למשה (אלבאז) אה"ע סי' מג ד"ה ובנד"ז ושו"ת רב פעלים ח"א אה"ע סי' יב ד"ה ואין להושי' ושואל ונשאל ח"ה אה"ע סי' עג והל' אישות דיני מיאונין ועולת איש אה"ע סי' ה ומנחת העומר אה"ע סי' ל. ועי' קוב"ץ קרן דוד (ג'רבא) הוברת א' אות ד – ה, מח' בדבר.

²⁰ עי' רוח חיים (פלאג'י) לשו"ע שם ומשפט וצדקה ביעקב ח"א סי' יז אות א וח"ב סי' ז.

²¹ מהר"י מינץ שם ורמ"א בשו"ע שם וד"מ שם י, בשם ר' יעקב פולק, שכן נהגו למעשה (ויש"ש שם בשם גדול אחד בדורו אשר לפני), ועי' דעת קדושים (אייזנשטט) מזכרת רבני איטליאה ע' 38; רמ"א שם; לבוש שם; שו"ת מהרש"ם אה"ע סי' רג; תשו' ר"ח בנבנשתי שם; ב"ח שם אות ה; עי' מ"ז שם ס"ק יא, ושו"ת אדמו"ר הזקן שם ושו"ת צ"צ (לובאוויטש) אה"ע סי' שה אות א, בדעתו; שעא"פ שם (עמ' שעב); שו"ת אדמו"ר הזקן שם; עי' צ"צ שם, שכ"ד כל מפרשי השו"ע שסתמו ולא חלקו על הרמ"א; עי' שו"ת הרי"מ אה"ע סי' כא, שדן למעשה על מיאון. ועי' תשו' ר"א הכהן במוריה קוב"ץ סב עמ' יד, שדן על מיאון, ואפשר שכיון שמדובר שם שברח בעלה ממנה, ה"ז כמקום הצורך. ועי' שו"ת מהרי"ל החדשות סי' רט בשם ר"ש לנדא ותר"ד סי' רח ומהר"י וייל סי' קיב. ועי' ערה"ש שם סמ"ט וצי"ץ אליעזר ח"ב סי' עה.

²² צ"צ שם

²³ שו"ת ראנ"ח סי' כו ד"ה תשובה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

האילונית, כלומר אשה²⁴ שהגיעה לגיל עשרים שנה²⁵ ולא הביאה שתי שערות²⁶, הרי היא מוחזקת אילונית, והרי הם כבוגרת, כשיש להם הסימנים של סרים או אילונית. ואפילו אם הביאה אח"כ שערות אין מוציאים אותה מוחזקת אילונית כיון שהיו לה כל הסימנים קודם השערות²⁷.

ואלו הן ארבעת סימני אילונית, שאין לה דדין²⁸. שהתשמיש קשה לה ומצער אותה. שקולה כקול איש ואינה ניכרת בין קול איש לקול אשה. שאין לה בשר גבוה ועגול כמין כף למעלה מאותו מקום.

לא הגיעו לעשרים שנה, אף על פי שנראו בהם סימנים אלו²⁹, אינה אילונית³⁰. אפילו יש בה כל סימני אילונית, ולא הביאה ב' שערות בערוה, אין נידונית כאילונית, אלא דינה כקטנה כל זמן שהם פחות מבני כ' ³¹, אולם אם הביאה שערות אפילו נולדו בה אחר כך סימני ואילונית אין דנים כאילונית והרי היא גדולה מעת הבאת השערות³².

כשראינו בה סימני אילונית ועתה היא בת עשרים יש אומרים³³ שהיא גדולה למפרע מזמן שהיתה בת י"ב, ואפילו³⁴ שעתה הביאה שתי שערות לאחר גיל עשרים. ויש אומרים³⁵ שאינה גדולה אלא מאותו הזמן בלבד ועד אז נחשבת לקטנה, לפי שאמרו, סימני אילונית אין עושין בהן מעשה עד שתהא בת עשרים. והעיקר כדעה ראשונה³⁶.

²⁴ אע"כ שכל הדינים להלן נאמרו באילונית, ברמ"א קעב ו כתב שהוא הדין לסרים. וכך העתיק בלבוש שם "במה דברים אמורים שע"י הסימנים נידונים כסרים חמה ואילונית כשיהיו בהן הסימנים, אחר שהם בני כ' שנה, אבל קודם לכן אפילו יש בהן כל סימני סרים ואילונית ולא הביאו ב' שערות בערוה אין נידונית כסרים ואילונית"

²⁵ כמו שהתבאר ביבמות דף פ

²⁶ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קנה יג

²⁷ לבוש קעב ו

²⁸ וק"ל כי יש נשים שאין להן דדים (דהיינו יש להן דדים קטנים) או שמתקשות בשעת תשמיש עליהן תשמיש ובכל זאת הולידו ילדים. ואולי צ"ל שאצל האיילונית אין לה דדים ואפילו לא קטנים והיא מתקשת בשעת תשמיש ללא סיבה ידועה. אך אם המקום צר או שיש בעיה נפשית אין זה סימן לאילונית. נשמת אברהם שם עמ' שדמ

²⁹ ב"ש שם ז

³⁰ שו"ע ונו"כ שם יב, וקעב ו

³¹ ועיין שו"ת קרבן אשה יט שדינים להסתפק בהם ולחשוש שמא נשרו וכשמת קודם שהגיע לכ' שנים צריך יבום וחלייצה.

³² וכ"כ ב"ש קעב ז מהריב"ש והב"ח

³³ רמ"ה ב"ב קנה ב, וטור הו"מ סי' רלה בשמו; רמ"א אהע"ז קנה יב

³⁴ שם ברמ"א ולבוש

³⁵ רמב"ם שם וסמ"ג עשין כ לפי יש"ש יבמות פ"ח סי' לא ונוב"ק האהע"ז סי' ו; מאירי יבמות שם בשם יש פוסקים; רש"י כתובות לה ב; ראב"ד נערה בתולה פ"א ה"ט.

³⁶ עיין בית מאיר שם

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

י"א שמפני שאין לה ימי נערות, ומקטנותה יוצאת לבגד, ואפילו לשיטה השניה מכל מקום בגיל עשרים יוצאת מיד לבגד אין לה קנס³⁷, ואף על פי שהקטנה יש לה קנס, מכל מקום לא ריבה הכתוב אלא קטנה שיכולה לבוא לכלל נערות³⁸. ויש חולקים וסוברים שלשיטה השניה האילונית עד שתהא בת עשרים יש לה קנס, לפי שדינה כקטנה³⁹. וי"א⁴⁰ שאילונית ודאית אין לה קנס, אך אם אינה ודאית והיא ספק אילונית, שמא תביא שתי נערות קודם עשרים יש לה קנס.

השוטה והחרשת י"א⁴¹ שאין להן קנס. לפי שאין להן טענת בתולים, ואינן בחזקת בתולות, מפני⁴² שאינן יודעות לשמור את עצמן⁴³. וי"א⁴⁴ שיש להן קנס, אף טענת בתולים יש להן, כמו שיבואר להלן⁴⁵.

ה. החרשת והשוטה והבוגרת ומוכת עץ אין להן טענת בתולים

טענת בתולים היא במי שנשא אשה שהזקתה שהיא בתולה וטוען ואומר לא מצאתיה בתולה⁴⁶ ובא להפסידה כתובתה, שאם זינתה תחתיו ברצון אין לה כתובה כלל, ואפילו לא זינתה ברצון, אם אינה בתולה אין כתובתה

³⁷ רמב"ם הלכות נערה בתולה פרק א הלכה ט

³⁸ כס"מ שם. ועיי' אור שמח שם דגדר הקנס על הביאה יתכן משתי סיבות, או מצד אשר שלל הודה וכבודה כי תבעל לבעלה כשהיא בתולה, או שהוא גדר שלא יהיו בנות ישראל מופקרות לזנות, ולא תהיה כקדשה. והנה מצד הראשון אשר שלל כבודה בזה יש מקום לחלוק, דבאילונית כיון דלא אתיא לידי נערות, ונשואין שלה אינן ראויין למי שאין לו בנים, וקצת חכמים אסרו אישותה לכהן, דביאה שאין בה פרצה הוי זנות ויבמות ס"א ע"ב] לא קנסה התורה למי ששלל הוד בתוליה.

³⁹ ראב"ד שם

⁴⁰ יש"ש פ"ג סי' ז

⁴¹ דעת הרמב"ם שם

⁴² כס"מ שם ועיי' משנה למלך הלכות אישות פרק יא הלכה ה, שהאריך לבאר את כל שיטות הראשונים בענין זה

⁴³ ודעת הרא"ש ור"י לפי מל"מ שם, ושטמ"ק בשם רא"ם וריטב"א בשם ה"ר פנחס הלוי. הטעם שאין להן קנס, לפי שאין להן דעת להיזהר מחבטה, ונעשות מוכות עץ, וכן שנינו בתוספתא כתובות פ"ג החרשת והשוטה והמוכת עץ אין להן קנס.

⁴⁴ ראב"ד בהשנות שם, טור שם בשם רמ"ה, מל"מ בשם רז"ה ורמב"ן וריטב"א.

⁴⁵ ואפילו להסובר שאין להן טענת בתולים, הרי זה מפני שאנו טוענים בשבילן משארסתי נאנסתי, כמש"כ תוד"ה החרשת או שהן בחזקת מוכת עץ ומוכת עץ לדעתם יש לה קנס

⁴⁶ רמב"ם אישות פי"א ה"ט; טור אבהע"ז סח

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

מאתים ככתובת הבתולות, וכן טענת בתולים היא לאוסרה על עצמו שמא זינתה ברצון אחר שנתקדשה לו, ואם הוא כהן, אפילו נאנסה.

וכבר התבאר לעיל דף ט. שטענת בתולים⁴⁷, שני טענות יש ששני סימנים יש לה לבתולה האחד שהדם שותת ממנה בסוף ביאה ראשונה בשעת תשמיש ע"י השרת בתולים, והוא טוען ואומר בדקתי אחר דם בתולים ולא מצאתי לה ואם כן לא היתה בתולה. והשנית שימצא דוחק בביאה ראשונה בשעת תשמיש, וכשאינו מוצא דוחק בביאה ראשונה זהו נקרא פתח פתוח, וטענת הבתולים כשטוען ואומר לא בדקתי אם נמצא לה דם אם לא, אבל פתח פתוח מצאתי שבעלתיה בלא דוחק ואם כן לא היתה בתולה.

טענת דמים ישנה בין בקטנה בין בגדולה⁴⁸, שכל בתולה יש לה דמים בין קטנה בין נערה בין גדולה, אבל טענת פתח פתוח אינו אלא בקטנה או בנערה, אבל בבוגרת שכבר נתרפו אבריה ונתרווח רחמה אף על פי שלא נבעלה דומה לו כאילו פתחה פתוח עמו, ואין לו טענה וי"א⁴⁹ שגם בבוגרת יש לו.

כבר התבאר לעיל דף יא. שמי שאין לה בתולים כתובתה מנה, בין אם נבעלה ובין אם נשרו בתוליה מחמת מכה וכדומה⁵⁰, והיא הנראת בתו"ל "מוכת עין".

לפיכך כנסה בידיעה שאינה בתולה, או שנתאלמנה⁵¹ או נתגרשה או נחלצה מן הנישואין, כגון שנכנסה עם הראשון לחופה, אין כתובתה אלא מנה, שמשנכנסה לחופה הרי היא בחזקת בעולה אפילו יש לה עדים שלא נסתרה עם הראשון אנו אומרים שבחזקת בעולה נשאה⁵² ואין לה אלא מנה, ולפיכך אין לו עליה גם כן טענת בתולים⁵³.

⁴⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז סח ג

⁴⁸ ועיין ב"ש ג שם דלא ברירא שזוהי טענה לכו"ע ועיין בבית יעקב שם.

⁴⁹ הר"ח והרי"ף ז"ל חולקים וס"ל דבוגרת ומוכת עין יש להן טענת פ"פ. הפלאה קונטרס אחרון שם

⁵⁰ שו"ע ונו"כ שם סז ה

⁵¹ שו"ע ונו"כ שם ב

⁵² שאינו סומך על העדים מאחר דנשאת סבר לשבחה אומרים כן. ב"ש שם ב

⁵³ ועיין ב"ש סח ד שלר"ח והרי"ף פתחה סתום יש לה טענת פ"פ

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

השוטה⁵⁴ לא תקנו לה נישואין כלל, שהרי לא תוכל לשמור עצמה ולא תתקיים התקנה שיתקנו לה, וכל שכן שאין לה כתובה ממי שכנסה, שאין אדם דר עם נחש בכפיפה. וממילא אין שייך בה כלל טענת בתולים.

ואם כנסה שוטה והתפקחה, י"א שצריך לקדשה מחדש ולכתוב לה כתובה⁵⁵, וי"א שאין צריך לקדשה מחדש. ומ"מ כתובה מנה שדינה כבעולה ואין עליה טענת בתולים⁵⁶.

חרשת שנישאת לפיקח, שתיקנו לה חכמים נישואין, שהרי יכולה לשמור עצמה ותתקיים תקנתם לא תיקנו לה כתובה, כדי שלא ימנעו מלשאת אותה⁵⁷, ולא חששו שתהא קלה בעיניו להוציאה, שכיון שאינה בת דעת אינה מעלה על דעתה שיגרשנה, ואינה עושה בעילתה בעילת זנות. וכן אין לה מזונות ולא תנאי מתנאי הכתובה. ולפיכך אין לה טענת בתולים, אולם לאוסרה עליו אם היא אשת כהן⁵⁸ יש לו טענת בתולים⁵⁹.

ומכל מקום אם כתב לה כתובה, אפילו כתב לה מאה מנה כתובתה קיימת, מפני שרצה לזווק בנכסיו, והואיל ורוצה להפסיד תנאו קיים⁶⁰. ויש לו טענת בתולים⁶¹.

חרשת שנישאת לפיקח ונתפקחה⁶², יש לה כתובה ותנאי כתובה, וכתובתה מנה, שהרי זו כנישאת לאחר שנתפקחה, והרי היא בעולה. ואף על פי שלא כתב לה, גובה כתובתה ככל אשה שנישאת, מתנאי בית דין, שבשביל חיוב כתובתה כשתפקח לא ימנעו מלשאתה. ויש מן הראשונים סוברים שלא אמרו שיש לה כתובה ותנאי בנתפקחה, אלא אם כן רוצה לקיימה משנתפקחה, כדרך שאמרו בחרש שנתפקח, ואפילו לא בא עליה. ויש שכתבו בדעת ראשונים שאף אם לא בא עליה, וגירשה מיד או מת, יש לה כתובה.

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם ז

⁵⁵ ב"ש שם ו

⁵⁶ עיין הפלאה קונט"א שם שם

⁵⁷ שו"ע ונו"כ שם ה

⁵⁸ באשת ישראל בפחותה מבת ג' שנים דליכא רק ספק רצון ודאי דמותרת דבחרשת ושוטה ודאי דהוי אונס ואפי' היתה פיקחת בשעת קידושין ונשתמה מ"מ איכא חזקת הגוף וגם חזקת כשרות שנבעלה אחר שנשתמית ואם הוא באופן שא"א להיות אחר שנתחרשה בודאי אסורה. בית יעקב סימן סח סעיף ו

⁵⁹ עיין בית שמואל סימן סח ס"ק יא שלפי' תו' הרשת ושוטה הן בחזקת מ"ע ואין טענה עליהן אבל לפרש"י לאו בחזקת מ"ע הן אלא אמרינן אם היתה פקחת היתה טוענת משארסתני נאנסתי לפ"ז לענין איסור היכא דליכא ס"ס תליא בפלוגתא.

⁶⁰ שו"ע ונו"כ שם ט

⁶¹ דאמרינן דוקא כשהיא בתולה רוצה להזיק את עצמו ולא כשהיא בעולה לכן יש לו עליה טענות בתולים.

⁶² נשאה פקחת ונתחרשה עיין משל"מ אישות פ"א ה"ה בד' הרמב"ם והמור שאם נשאה כשהיא חרשת ושוטה אפי' כתב לה אינו יכול להפסידה, ולא אמרו יש לה מ"ב אלא כשנשאה כשהיא פיקחת ואח"כ נשתמית ועיי"ש שהביא את שיטות הראשונים האם טענין לה מוכת עין או משארסתני נאנסתי או שאין שייך כלל אצלה טענת בתולים.

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ו. הסומא ואיילונית יש להן טענת בתולים

האיילונית יש לה טענת בתולים לאוסרה עליו אם היא אשת כהן וכמו שנתבאר לעיל דף ט. ואם הכיר בה שהיא איילונית ואעפ"כ נשאה, הרי היא כשאר בתולות וכתובתה מאתים, ואם לא הכיר בה הרי היא מקה טעות ואין לה כתובה כלל⁶³ אבל יש לה תוספת כתובה⁶⁴.

סתם סומא כלומר עוורת כתובתה מאתיים שבחזקת בתולה היא, ואין אומרים מסתמא לא היתה יכולה לשמור בתוליה, שמשום עוורונה נחבטה לפעמים בקרקע ונשרו בתוליה, אלא יכולה להשמור והיא בחזקתה כשאר בתולות, ואם לא ימצא לה בתולים יש לו טענת בתולים בין לאוסרה עליו באשת כהן ובין להפסידה כתובתה⁶⁵.

דף לו:

ז. והא אמר רבא יצא לה שם מזנה בעיר אין חוששין לה

אשה⁶⁶ שיצא עליה שם מזנה בעיר, אפי' קול שמוחזק בב"ד⁶⁷, והקול הוא שהיא מזנה עם פסולים הפוסלים אותה מן הכהונה כגון גוי ועבר, אין חוששין לה, ששם פריצות בעלמא הוא שמוציים עליה⁶⁸, ומעמידים אותה בחזקת שלא נבעלה לו.

ח. דאתו בי תרי ואמרי לדידהו תבעתנהי באיסורא

היוצא עליה שם רע בילדותה כגון שבאו עדים והעידו שתבעה אותם לזנות עמה, הרי זו בחזקת בעולה, מפני ששכיחים פרוצים, ולכן אין לה קנס⁶⁹. אבל בשביל קול בעלמא על שם רע שיצא עליה אינה מפסדת הקנס⁷⁰.

⁶³ שו"ע ונו"כ שם ו

⁶⁴ ח"מ ו"ב"ש ה

⁶⁵ שו"ע ונו"כ שם

⁶⁶ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ו מז

⁶⁷ ב"ש שם כח

⁶⁸ שראוה ששוחקה עמהם בשוק או מיעכו לה בין דדיה. ט"ז שם יג

⁶⁹ כמ"ש רש"י ובש"מ"ק שם

⁷⁰ טור אבהע"ז קעז

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ויש סוברים⁷¹ הטעם שלא חייבה התורה קנס אלא לאונס ומפתה, אבל זו היא בחזקת שהפקירה עצמה לדבר זה והכינה עצמה לכך. לפיכך כל מי שהניח את בתו מוכנת לכל מי שיבוא עליה, אין קונסין את הבעול. ויש סוברים⁷² שמלבד טעם זה אין לקנס, שהרי הקנס שייך לאב, והוא כמפותה, שהרי מדעתו עשה, וחשוב כאילו מחל, כשם שהמפותה שאין לה אב אין לה קנס מפני שמחלה.

ט. דאתו בי תרי ואמרי לדידהו אמר להו זייפו לי ... אם הוא

הוחזק כל ישראל מי הוחזקו ... כיון דקא מהדר אזינפא

אימר זינפי זייף וכתב

מי שהביא⁷³ עדים על תביעתו והוכחשו מתוך עדותן, או הוזמו⁷⁴, ואחר כך הביא עדים אחרים על אותה התביעה והוכחשו גם הם, וכן אפילו עד מאה כתות, ואחר כך הביא עדים אחרים ונמצאת עדות מכוונת, דנין על פיהם, ולא אמרינן כבר הוחזק התובע הזה להביא עדים שקרנים על תביעה זו ולא נאמין גם לאלו, וכי משום שהוחזק הוא לחזור אחר עידי שקר כל ישראל הוחזקו לשמוע לו להעיד שקר, אין אומרים כן אלא אמרינן סתם ישראל בחזקת כשרים הם ועדים אלו שלא הוכחשו ודאי אמת אמרו⁷⁵.

אבל תביעה שבא לפנינו בשטר, ובאו שני עדים ואומרים ממנו שאל בעל השטר הזה לזייף לו שטר זה, או שטר כזה⁷⁶, אף על פי שנתקיים השטר

⁷¹ דעת הרמב"ם הלכות נערה בתולה פרק ב הלכה יז וז"ל "אני אומר שזה שני' (ויקרא י"ט כ"ט) בתורה אל תחלל את בתך להזנותה, שלא יאמר האב הואיל ולא חייבה תורה מפתה ואונס אלא שיתן ממון לאב הריני שוכר בתי הבתולה לזה לבוא עליה בכל ממון שארצה או אניה זה לבוא עליה בחנם שיש לאדם למהול וליתן ממנו לכל מי שירצה לכך נאמר אל תחלל את בתך להזנותה. שזה שחייבה תורה לאונס ולמפתה ממון לא מלקות בשאירע הדבר מקרה שלא מדעת אביה ולא הכינה עצמה לכך שדבר זה אינו הווה תמיד ואינו מצוי אבל אם הניח זה בתו הבתולה מוכנת לכל מי שיבוא עליה נורם שתמלא הארץ זמה ונמצא האב נושא בתו והאח נושא אחותו שאם תתעבר ותלד לא יודע בן מי הוא המכין בתו לכך הרי היא קדשה ולוקה הבעול והנבעלת משום לא תהיה קדשה ואין קונסין אותו שלא חייבה תורה קנס אלא לאונס ומפתה אבל זו שהכינה עצמה לכך בין מדעתה בין מדעת אביה הרי זו קדשה, ואיסור קדשה אחד הוא בין בבתולה בין בבעולה ולפיכך אמרו חכמים שהיוצא עליה שם רע בילדותה אין לה קנס כמו שבארנו שהרי זו בחזקת שהפקירה עצמה לדבר זה ברצונה".

⁷² הראב"ד בהשנות שם

⁷³ שו"ע ונו"כ הו"מ לא ד, סג א

⁷⁴ סמ"ע שם יד

⁷⁵ סמ"ע שם טו

⁷⁶ היינו שביקש מהם שיכתבו ויחתמו לו שטר על ראובן איך שחייב לו מנה, ובשטר זה שמוציא עתה ג"כ כתוב בן איך שחייב לו ראובן מנה, ואמרינן זה ודאי זיוף הוא. סמ"ע סג א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

בחזקתו אין גובין בו לעולם⁷⁷, שאומרים אנו הואיל וטרח לזייף שטר זה, טרח וזייף כתיבת ידי אלו העדים, ואף על פי שקיים חתימתם היישינן שמא זייף עד שלא הרגישו עידי הקיום, אלא צריך שיבואו בפנינו עידי השטר בעצמם ויעידו הם בעצמם על כתב ידם⁷⁸, ואז גובין לו בו. ויש אומרים שאפילו הם עצמם אומרים שהוא חתימתן אינו מועיל, שיכול להיות שיטעו בכך, אלא אם כן זוכרים שחתמו או זוכרים ההלואה⁷⁹ שאז גובין בו.

דוקא שטר זה⁸⁰ פוסלים אנו שחוששים שמא מנה היה אצלו בעל פה וירא שמא יכפור, אבל שאר שטרותיו שיש לו על אחרים אפילו מסך זה או אפילו על שמעון ואינם מזה הסך הרי הם בחזקתו, שלא הוחזק לזייף שאר שטרותיו.

אם⁸¹ לא הזכירו העדים שהזכיר להם שם הלוח וסכום המעות, אלא שבקש מהם שיזייפו לו שטר סתם, כל שטרותיו אתרעו ואין גובים בהם.

י. ואלו שאין להן קנס הבא על הגירות ... ושנתגיירו ... יתירות על בנות שלש שנים ויום אחד

הגירות⁸² והשבוייה והמשוחררת, אם נתגיירה ונפדית ונשתחררה אם היתה בת שלש שנים ויום אחד כשנתגיירה או כשנפדית או כשנשתחררה אין לה קנס, הואיל וביאתן ביאה הרי הן כבעולות⁸³.

⁷⁷ ללמדנו דאפילו תפס אח"כ מעצמו מהלוח הנזכר בשטר, הוזרין ומוציאין מידו, וכמ"ש בפרישה [סעיף ב'], ע"ש. ומיהו ג"כ לא קרענן ליה דילמא יברר שאינו זויף, וכדמסיק. סמ"ע שם ד

⁷⁸ דהרמב"ם סבירא ליה כשהעדים עצמם מכירים חתימת ידם לא היישינן שהם טועים. וכן משמע בר"ן פרק אלו נערות [כתובות י"ג ע"ב מדפי הרי"ף] לדעת הרמב"ם, מיהו בעינן שזוכרין הלואה, דאל"כ לא עדיף שטר זה מכל שטר דעלמא, ובסתם אמרינן שזוכרין ההלואה. ש"ך שם ד

⁷⁹ אפילו אינן יודעין שאותה הלואה היתה מלוה בשטר, ויכול להיות שמלוה על פה היתה אותה הלואה, וגם אין עדי השטר רואים השטר עתה שיעידו על חתימתו, מ"מ מאחר שאחרים מכירים חתימת העדים החתומים, מצטרפין זה לזה וגובין בשטר זה. סמ"ע שם ה לא נהירא לי, דכיון דחיישינן לזיופא, היאך נצטרף זה לזה, ואדרבא טפי איכא למיחש שהלוח לו בעל פה ושוב פרע לו ורצה לזייף לעשות מלוה בשטר שלא יוכל למעון פרעתי או שיטרוף לקוחות וכה"ג. ש"ך סג ג

⁸⁰ סמ"ע סג ג

⁸¹ רמ"א ונו"כ שם ב

⁸² רמב"ם הלכות נערה בתולה פרק א הלכה י

⁸³ ועיין צפנת פענח שיצא למעון שאפילו ידוע שלא נבעלה דעת הרמב"ם שאין להן קנס וכתב דהירושלמי חולק וס"ל שיש

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

יא. הבא על בתו ... אין להן קנס מפני שמתחייב בנפשו שמיתתן בידי בית דין וכל המתחייב בנפשו אין משלם ממוז

האונס או מפתה אשה והיתה⁸⁴ מחייבי מיתת בית דין כגון בתו ואשת בנו וכיוצא בהן בין התרו בו בין לא התרו בו, בין שוגג בין מזיד, פטור מן הקנס שני' (שמות כא פסוק כב) ולא יהיה אסון ענוש יענש, הא אם היה שם אסון אין שם עונש⁸⁵. וכבמואר לעיל דף לה.

והוא הדין לכל עבירה שיש בה מיתת בית דין, שאין בה תשלומין.

יב. הפודה את השבויה ומעיד בה ישאנה לא שדי איניש זוזי בכדי מעיד בה כדי לא ישאנה שמא עיניו נתן בה

כהן⁸⁶ שמעיד על השבויה שהיא טהורה, ולא נבעלה לאסור לה, לא ישאנה⁸⁷ חיישינן שמא עיניו נתן בה⁸⁸, אך לכהנים אחרים מותרת⁸⁹, שעד אחד מועיל בשבויה.

ואם פדאה והעיד בה, ישאנה, שאילו לא ידע שהיא טהורה, לא היה נותן בה מעותיו.

⁸⁴ רמב"ם הלכה יג יד

⁸⁵ ואף על פי שהריגת האשה בשגגה שהרי לא נתכוונו לה שני' כי ינצו אנשים ונפפו אשה הרה וגו' הא למדת שלא חלק באסון בין שוגג למזיד לפטרו מן התשלומין

⁸⁶ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ז ג

⁸⁷ עיין בתשובת נו"ב תניינא סימן כ"ט שנסתפק אם זהו רק לכתחלה או אפילו דיעבד אם כנס שיוציא. והאריך קצת ומסיים שדין זה אינו מוחלט אצלי לא להיתר ולא לאיסור אף שדעתי נוטה יותר להיתר ועיין בתשובת רבינו עקיבא איגר ז"ל סימן פ"ה שכתב ע"ד הנו"ב הנ"ל דנעלם ממנו דהריטב"א ביבמות דף כ"ה הביא תוספתא מפורשת דאם נישאת למעיד בה לא תצא ע"ש.

⁸⁸ צריך לתת טעם הא גם בלא פדאה יש לנו לומר שאם לא ידע שהיא טהורה לא היה מעיד עליה ויעשה עבירה בנישואין שישא אותה אי השרת לו שעושה עבירה דיצרא תקפיה א"כ כי נותן מעות נמי נחשדו בכך ונראה לי דהחילוק הוא דבמעיד עליה אינו סומך על שישאנה דשמא תתודה היא אה"כ על שנממאת ולא תרצה לעשות עבירה משא"כ בנותן ממוז יפסיד מעותיו אם תתודה אחר כך. מ"ז שם ד

⁸⁹ ולא אמרינן הואיל כשרצה לישאנה כוונתו היה בשביל עצמו ע"כ העיד שקר. ח"מ שם ו ב"ש ז

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ואם⁹⁰ לא היה ידוע שהיתה בשביה רק על פיו, יכול לישא אותה בעדותו אם יודע שהיתה טהורה⁹¹, גם אם לא פדאה.

ואם הם שני כהנים שמעידים עליה אחד מהם יכול⁹² לישא אותה⁹³

כהן שהעיד על שבויה והותרה על פיו לבעלה ואח"כ מת בעלה, או שהעיד עליה ובאותו זמן היה העד נשוי אשה, ואח"כ מתה אשתו ראה דמותו לישא אותה⁹⁴.

⁹⁰ ב"ש שם ז

⁹¹ אבל אם אינו יודע לא. ב"ש שם

⁹² ואפילו בעל נפש יכול. פ"ת יב א מהנוב"י

⁹³ דומה למה שפסק מרן לקמן סימן י"ב ס"א דשני עדים המעידים שמת בעלה מותר אחד מהם לישא אותה

ועמ"ש הרשד"ם א"ה סימן תשעים. פ"ת שם ח מהברכ"י

⁹⁴ פ"ת שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>